

Disputatio theologa in qua modeste disquiritur, quodnam sit Psalmi CXIX subjectum? Pars 1

<https://hdl.handle.net/1874/36166>

DISPUTATIO THEOLOGICA

In qua modestè disquiritur,

Quodnam sit

Psalmi CXIX. Subjectum?

PARS PRIOR.

QUAM

PRÆSIDE

Viro Maximè Reverendo, & Clarissimo,

D. PETRO HOLLEBEEK,

Collegii Theologici Illustr. ac Præpot. D. D.

Hollandiæ & West-Frisiæ Ordinum Re-

gente spectatissimo, Ecclesiæ Lugd.

Bat. Pastore Fidelissimo.

Publica ac placida Disquisitioni subicit

CHRISTIANUS SITKOVIUS, Lesná Polon.

Ad diem Decembr. horâ. Loco solito.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud FRANCISCUM HENEMAN, Collegii Theol.
DD. Ord. Holl. & West-Fris. Typographum.

ANNO clō Is ccviii.

*Per-Illustribus , Magnificis , ac
Præpotentibus ,*

**D. D. ORDINIBUS
HOLLANDIÆ**

ET

WEST-FRISIÆ ,

**Veris Patriæ Patribus , Orthodoxæ
Religionis & avitæ Libertatis Propugnato-
ribus strenuissimis ;**

Dominis suis munificentissimis.

NEC NON

Viris Maximè Reverendis & Clarissimis.

D. PETRO HOLLEBEEK , Ecclesiæ Lugd. Batav. Pa-
stori fidelissimo , disertissimo , Collegii Theol. Per-Illu-
strium ac Præpotentum D. D. Ord. Holl. & West-Fris.
Regenti Dignissimo , Præsidi suo Spectatissimo.

D. ROBERTO ÆMILIO , Eccl. Lugd. Batav. Pastori
Vigilantissimo , facundissimo , Collegii Eiusdem Pro-Re-
genti Spectatissimo.

Præceptoribus & Fautoribus suis usque colendis.

*Hanc Dissertationem qualemcunque
in publicum grati animi documen-
tum offert.*

CHRISTIANUS SITKOWIUS.

DISPUTATIO THEOLOGICA,

In qua modestè disquiritur,

Quodnam sit

Psalmi CXIX. Subjectum ?

THESIS I.

Umlis, quibus propter sua in me merita, Studiorum meorum Deo & Ecclesiae dicatorum merito constare debet ratio, Academicum aliquod specimen dandum esset; neque Illis indignum, neque officio meo & conditioni absolum quicquam facturum mihi videbar, si in Ps. cxix. qualemcunque meam, Bono cum Deo, collocarem operam. Praecipuum enim, imò verè dixerim omne Sacri hujus, & pio non minùs in Deum Affectu, quam verbis proluxi Carminis Argumentum plenum & constantem amorem erga Legem Dei, proque Ejus Honore & Gloria flagrantem animum continet: ut proinde absolutissimum cuiusvis præbeat Exemplum, ad quod suam in Deum pietatem ritè formare, atque sic ad perfectam Beatitatem, quæ in ipso Psalmi initio proponitur, feliciter adspirare possit. Hinc Interpretes eruditi, qui Psalmum hunc suis Commentariis illustrarunt, à sua cum præstantia & materiae ubertate summo jure celebrant & frequenti piorum usui commendant.

II.

Idem nuper summa cum Eruditionis laude præstitit *Celeberrimus Incolya hujus Academia Professor Salomon van Til*, qui & universum hoc Canticum, prout est Propheticum, julto tempore solidè applicavit, & singularum ejus partium complementa, quæ alii vel cuiquam in V. T. vel Ecclesiæ N. T. vario statui in genere tantum tribuerant, in certis Personis variisque temporum circumstantiis Ecclesiæ Christianæ, ostendit. Lubens proinde, *Viro Clarissimo* me multum debere, fateor, quod mihi opportunam præbuerit occasionem, firmumque monstraverit fundamentum, ut de Psalmi hujus certo sensu ulterius tutiusque meditari mihi licuerit. Præcipuè verò, cum quasdam potioris momenti partes, nimirum literas *1/1/ 2/3/* Apostolo Paulo prorsus convenire, explicatum evidenter dederit; cœpi, Venerandi mei Præsidis inprimis consilio adductus, cum animo meo cogitare, *annon plura, & fortè etiam omnia ad Magni Gentium Doctoris Personam, Vitam & res gestas referri commodè possint*, simpliciorum pariter ac faciliorem dicti Psalmi clavem fore ratus, si *Unum* totius Orationis inveniretur *subjectum*.

III.

Ne verò desultoriè rem agere videamur, quædam ad Psalmum CXIX. spectantia præmittenda sunt, ut sic ipse ordo sensim nos ad ipsum Dissertationis hujus deducat scopum. De *Psalmi* igitur *Auctore*, cujus nullum præmittitur nomen, primo loco agendum est, sed de quo nobis licet minus esse sollicitis, quia, quicumque ille demum fuerit, de alia potius persona quam de se ipso, illum locutum esse, in progressu patebit. Facile verò concesserim, Davidem Psalmum composuisse, tum quia egregie conspirat cum Ps. XIX, qui est Davidis, tum, quia prostat exemplum Ps. II, qui, quamvis in-

scrip-

3
scriptione careat, à Davide tamen certissimè conscriptus est, quod ex Act. IV. 25. apparet. Sed si vel manifestè constaret, ipsum Davidem Auctorem esse, minimè tamen inde posset evinci, hóc ipso eum de se, & non de alio, loqui, cum toties in Psalmis videamus contrarium. Imò vel ea ipsa de causa potuit Vir Dei, licet Psalmi Auctor fuisset credatur, consultò nomen suum ei non præfixisse, ne quis, eum de Davide explicandum esse, perperam cogitaret.

IV.

Itaque præcipua jam erit Quæstio, de vero totius Psalmi Subjecto, quivè loquens hic inducatur: quo reperto, plana fiet omnis illius interpretatio, quæ secus incertiores nos relinquet; planè sicut Æthiops ille, cum locum Es. LIII. à se perlectum vellet intelligere, omnium primò ex Philippo quærendum sibi esse rectè existimavit, de quo istud Propheta diceret, de se ipso, an de alio quopiam? Act. VIII. 34. Ad hujus exemplum dum & nos hic inquirimus in constans aliquod & perpetuum nostri Psalmi subjectum, id primùm tanquam certum & cuius faciliè obviæ supponimus, agi hic de Viro eximie sancto & Zelota Divinæ Legis intensissimo, cujus accensus Divino amore ac ardore animus mira cum significantium locutionum abundantia describitur, atque non sine novo & insigni rerum & verborum pondere identidem repetitur. Et habuit Ecclesia ab omni ævo ejusmodi viros, Dei familiares, qui singulari sanctitate præ aliis hominibus ut Φωσῆτες ἐν νόσσοις fulserunt. Quanta enim fuerunt Nomina! *sub Promissione*, Enochus, Noachus, Abrahamus, Jobus; *sub Lege*, Moses, Josua, David, Salomo, Elias, Eliseus; *sub N. T.* Johannes Baptista, inter Apostolos Petrus, Paulus &c. Similis in Sacra Historia celebritatis Virum esse oportet, de quo exquisitissima nostri Psalmi præconia vera sint.

Ac statim quidem disquirentibus nobis *David* occurrit, qui fortè, sicut *Psalmi Auctor*, sic & idem illius posset Subjectum videri. Sed non posse nos in eo acquiescere, clare demonstravit supra laudatus *Cel. Tillius*. Nam licet *maximis Afflictionibus* fuerit *obnoxius*, non tamen, vel propter suam in *Legem Dei observantiam*, vel à *Legis Defensoribus* eas perpeffus fuisse legitur, quod verò utrumque in *Psalmo* non obscure sæpius innuitur, cum *David* è contrario plerumque politicis de rationibus & *Regni causa* omnibus illis injuriis fuerit affectus; tum *Saule* illum propter expectationem *Regni* odio habente atque persequente, tum *Absolone* propter invisam *Regni possessionem*, bellum adversus eum excitante. Præterea nihil ex *Davidis* historia potest adferri, unde pateat, eum secundum vers: 46. *coram Regibus non erubuisse de Testimoniis Jehova loqui*: *Saulem* Regem *David* in *Ejus aulam* admissus, *Citharæ* pulsu oblectavit, ac furibundum *Ejus Spiritum* paulisper refocillavit 1 Sam. xvi: 23. Verum hoc prorsus nihil facit ad *Testimonia Dei* cum *Illo* pertractanda: si *exteros Reges* *ejus* temporis spectes, annon omnes fuerunt ad Deo? neque credendum videtur, quod cum ullo *Eorum* unquam serio egerit de *Dei testimoniis*; tantum enim abest ut istud fecerit, ut potius *coram Rege Achis*, metuens ne agnosceretur, amentiam simulaverit. 1 Sam. xxi: 10. apud *Moabitarum Regem* quâ de re locutus sit, legere est, 1 Sam. xxi: 2. 3. Nihil jam attinet cæteros in medium proferre, & simili ratione eorum cum hoc *Psalmo* *Convenientiam* vel *diffimilitudinem* investigare. Quamvis enim facile unum aut alterum verum esset reperire, qui *Jobo*, *Abrahamo*, *Eliæ* vel aliis applicari benè posset, id tamen hic neutiquam sufficeret, ubi plura restarent, quibus nihil in illis *Viris* responderet. Sed præterea alio argumento nos jamjam præstituros putamus, verita-

5

ritatem dicti Psalmi sub temporibus demum N. T. quærendam esse.

VI.

Nimirum, præter alia, quæ apud Coccejum, Tillium, aliosque videri possunt, non finit nos de eo dubitare vers: 64. *Gratia tua*, (חסדך) *Iehova, plena est terra*. Ubi (α) constat, vocem חסד non dicere tantum generalem quamvis in homines Benignitatem & longanimitatem Dei, sed Eiusdem Gratiam gratuitam, & misericordiam, in peccatorum inprimis remissione, quæ cum illa voce sæpissimè conjungitur Exod. xxxiv. 6. Num. xiv. 19. Deut. vii. 9. Pl. xxv. 6. xxxii. 10. li. 3. Lxiii. 4. cxvii. 2. coll. Rom. xv. 9. 10. 11. & in Psalmo nostro occurrit ḡ. 124. 159. Clarissimè verò hæc vox denotat Gratiam talem, quæ sub N. T. demum plenè manifestanda erat, quando cum Fœdere æterno conjungitur Es. lv. 3. quem locum Christi Resurrectioni applicat Paulus Act. xiii. 34. (β) Hunc loquendi modum: *Terra plena est Gratia vel Gloria Domini*, vocationem Gentium & Ecclesiæ Christi per orbem terrarum extensionem notare, manifestum sit ex locis similibus; lectu digna sunt Num. xiv. 21. Pl. viii. 1. 10. xlviii. 11. lxxii. 19. Es. vi. 3. xi. 9. quæ indubia sunt Vaticinia, gentiles undique in Ecclesiam recipiendos promittentia, & nullo modo ad V. T. pertinere possunt, quia tum Gloria & Gratia Domini solis Judæis obtingit; aliis populis, qui extra Judæam erant, exclusis Plal. cxlvii. 19. 20. Gentes non agnoscebant Deum Pl. lxxix. 6. *Nomen Dei inter illos blasphemabatur*, Rom. II. 24. erant *absque Christo & Deo*. Eph. II. 12. Neque hic potest excipi, Davidem hic per Terram potuisse Terram Canaan intelligere; tunc enim ipse sibi esset contrarius, quandoquidem in eodem hoc Psalmo plures exstant querelæ de Judæis, quod à

Præceptis Domini aberrent eaque deferant, *ÿ. 21. 126. 136. 139. 158.* nullus itaque tunc, nisi valde tenuis, esset illius dicti sensus. At verò tum verè terra repleta fuit Gratia Jehovah, *α* quando *Nomen Dei plenissimè manifestatum est per Christum Joh. xvii. 6.* *β* quando *adducta est æterna Iustitia Dan. ix. 24.* *γ* quando impletum fuit Evangelium per *gloriosam Spiritus & Iustitia ministerium 2 Cor. III. 6-11. conf. 1 Tim. III. 16.*

VII.

Videndum jam, an sub N. T. aliquem isthoc Psalmo dignum invenire possimus, in quo minor sit, aut forè nulla difficultas. *De ipso Christo hic non est cogitandum*, quia disertè repugnant *ÿ. 5. 10. 67. 133. 176.* Sanctissimus noster Servator ita fuit ab *omni malo alienus, ἀνακ* Heb. vii. 26. ut non tantùm non peccaverit, sed ne peccare quidem potuerit. Non *erravit* ergò unquam, multò minùs ut *ovis perdita*, neque adeo optasse aut Deum orasse dici potest, ut ne à statutis Dei aliquando desisteret, aut iniquitas ipsi ulla dominaretur. Ne igitur, quod animus est dicere, multis ambagibus differam, faciamus periculum, *annon solus Paulus nostræ solitudini satis possit facere*; quod si cognoverimus, facile circa alios omnis evanescet quæstio. Ille enim jam quærendus est, cui, non quædam, sed plurima Psalmi convenient, & contra quem nihil facile possit objici, tanquam ei contrarium, ut sic tritum illud Philosophorum sequamur monitum: *Talia sunt subjecta, qualia permittuntur esse à suis predicatis.* Hinc porro, quemadmodum Paulum hic consideramus ut potissimum fidelium Christi Servorum Exemplar, 1 Corinth. xi: 1. Philip. III. 17. ita non est quod adversemur, si quis eorum, quæ postea Paulo applicabimus, quædam aliis tribuere velit, qui Pauli vestigiis institerunt, dum modò Apostolus noster
præ-

7

præcipuus habeatur, quem Pf. CXIX. totus repræsentat. Neque ulla occurrit justa ratio, quæ nobis necessitatem imponat statuendi, diversas in diversis Psalmi partibus personas loquentes induci; cum (α) ubivis à principio ad finem unus & unicus loquatur in singulari persona, (β) nullum sit in Psalmo hujus hominis cum alio comparationis vestigium, ubi alter altero major aut minor prædicetur: licet, (γ) qui hic loquitur, Vir Dei cum aliis fidelibus id commune habeat, quod diversis temporibus diversus & multum à se ipso mutatus deprehendatur. Quam vicissitudinem sæpè expertus est David, mox Dei iram, mox Benevolentiam sentiens Pf. xxx. 6. xxxi. 22. coll. cum antecedentibus & 23. & lxxvii. ubi Asaphus primò variis in tristitia cogitationibus fluctuat, postea recordatione mirabilium Dei stabilitur.

VIII.

Neque mirum aut insolitum hoc nostrum institutum cuiquam videri debet, quasi aliquid agamus, quod pro indecoro, si non indigno Vaticiniis S. Codicis haberi possit, dum Psalmum aliquem Apostolo vindicamus: nam & de similibus, & de longè deterioris fortis, imo pessimis & nequissimis hominibus Prophetas cecinisse certum est. Ita *Christi patientis ac morientis inimici atque irrisores omnis generis*, variæ conditionis, Judæi, gentiles, summi, infimi, sub nominibus *Hominum, Taurorum, Iuvencorum, Canum, & Canis* cujusdam *καὶ ἐξ ὧν* Pf. xxii. prolixè describuntur. Ipsam illud Scelus pessimum, ingratus *Domini sui Proditor Judas*, quod ad infandam pariter ejus perfidiam ac pœnam insecutam attinet, significanter notatur Pf. xli. 10. lxi. 26. cix. 8. Zach. xi. 12. cum quibus conf. Matth. xxvii. 9. Joh. xiii. 18. Act. i. 16—20. Si hujusmodi peccatorum Duces Venerationi

ni Propheti corum Librorum nihil quicquam derogant, quid-
ni tanto Apostolo in iisdem locum concedamus. Quemad-
modum insuper alibi Scriptura de Christi Fratrum, Amico-
rum & Discipulorum vitis æque ac virtutibus loquitur, tam
generatim, quod suum Dominum deseruerint longè fugientes
Ps. LXIX. 9. LXXXVIIII. 9. quam *singulatim* de Petro Ps.
LXXXVIIII. 19. Zach. XIIII. 7. coll. Matth. XXVI. 31. & Marc.
XVI. 7. de Iohanne Baptista Es. XL. 3. Mal. III. 1. 23.

IX.

Quinimò ipsum Paulum à Prophetis fuisse adumbratum,
quidam Eruditi concinnè ostendunt in Es. XLI. 1. 2. 3. quæ
explicantur de Vocatione gentium, per *insulas* notarum,
sicuti XLII. 4. & de Pauli itineribus Victoriaque spirituali,
quando Viros Principes ad Fidem Christianam perduxit Act.
XIII. 12. & Reges de veritate Evangelii convicit Act. XXVI.
28. Insignior verò fuit Pauli Victoria quam Abrahami, cui
hunc locum plerique Veteres applicant. Ille namque longè
potentiores Principes vicit, quam illi Reges fuerunt ab Hoc
superati, qui plerumque singuli unius oppidi Reges fuerunt,
(hinc sæpe maximus in uno loco eorum fuit numerus, Sep-
tuaginta Jud. I. 7. triginta duo 1 Reg. xx. 16.) Suum verò
Paulus Triumphum in Christo prædicat Rom. xv. 18. 19.
2 Cor. II. 14. Constituerat enim Dominus Paulum ut *Nomen*
Christi portaret in Conspectum Gentium & Regum Act. IX. 15. conf.
XXII. 21. XXVI. 16. 17. 18. hinc se ipse vocat *Apostolum & Doctorem*
Gentium Rom. XI. 13. 1 Tim. II. 7. 2 Tim. I. II. Tum Ps. LXVIII.
28. *Benjamin parvus* refertur ad Paulum de qua re prolixè a-
git Cel. Vitringa Observ. Lib. III. c. 3. num verò hic & Psal.
CXIX. 141. sit allusio ad *Paulum* quasi *paululum*, quod conclu-
ditur ex contemptu ejus præsentia 2 Cor. X. 10. non moramur.
Sed

Sed præterea, quod Zach. viii. 23. legitur de *Viro Judæo*,
cujus aliam decem homines ex omnibus linguis gentium prehensuri,
cumque eo iuri sint, perspicuè fuit exhibitum in Paulo, quem
 sæpius gentes obnixè rogarunt, ut apud ipsos maneret Do-
 ctrinamque Christi eis exponeret, Act. xiii. 42. 43. 44.
 48. xviii. 20. xxviii. 14. His ita consideratis, ne-
 minem malè habere poterit, si eundem Paulum, quem
 in aliis locis invenire licet, nos quoque in Pl. cxix. quæ-
 ramus.

X.

Nihil ergò prohibet, quo minus ad ipsum Paulum jam at-
 tendamus animos, qui certè tantæ est Dignitatis & Excellen-
 tiæ, ut nequaquam pigere debeat. Ejus hic habere rationem.
 Quanti non fuit Nominis Johannes Baptista Servatoris nostri
 Prodigium, quo tunc nemo è mulieribus genitus major fuit
 Matth. xi. 11. erat *Amicus Sponsi* Joh. 111. 29. Sed major e-
 rat Johanne Paulus; tum per cœlestem plane ejus Vocatio-
 nem, tum per alias Excellentias. Si ille Christo venien-
 ti in mundum viam præparavit; hic Christo aditum
 ad omnes Gentes indefessò labore aperuit. Ille fuit amicus
 Sponsi; Hic officio circa Sponsam Christi strenuè functus
 est, ut fidus Christi *παιχνύμενος*, dum *Ecclesiam aptavit*
Uni Viro, ut virginem puram sisteret Christo. 2 Cor. xi. 2.
 Quam proinde splendidum & honorificum accepit nomen,
 dum à Domino suo *Σκευόμενος ἐκλογῆς* appellatus est! Act. ix.
 15. Omnibus Apostolis unus noster Paulus palmam præri-
 puit, ut sine invidia de se ipso profiteri potuerit, *se nihilo in-*
feriorem esse summis Apostolis 2 Cor. xi. 5. imò illis omnibus
ὡς ἑσσοτέρως laborasse 1 Cor. xv. 10. fuisse illis omnibus mo-
dis superiorem, ἐν κόποις ὡς ἑσσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλ-
λόντως, ἐν φυλακαῖς ὡς ἑσσοτέρως 2 Cor. xi. 23. Quid demum
 B. di-

1082206

10
dicam de raptu ipsius in tertium usque Cœlum seu Paradi-
sum, ubi audivit ἀρρητα ἰμματα 2 Cor. XII. 2. 4. ad quod
fastigium nulla unquam in his terris pervenit humanæ for-
tis Gloria.

F I N I S.

